

Seletuskiri määruse eelnõu „Haridustoetuse eraldamise ja väljamaksmise kord väljaspool Kohtla-Järve linna asuvate gümnaasiumide ning kutsekeskharidust pakkuvate õppeasutuste parimatele lõpetajatele“ juurde

1. SISSEJUHATUS

Eelnõu on koostatud tulenevalt vajadusest jätkata ja laiendada 2024. aastal rakendatud toetusmeedet, mille eesmärk oli tunnustada Kohtla-Järve linna elanikke, kes on lõpetanud kuld- või hõbemedaliga gümnaasiumi, mis asub väljaspool Kohtla-Järve linna, ka kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse kiitusega lõpetajatele. Tegemist on toetuse andmise korra kehtestamisega, seega kuulub eelnõu vastuvõtmine volikogu ainupädevusse vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punktile 5.

Eelnõu algataja on Kohtla-Järve Linnavalitsus ning menetleja haridus- ja kultuurivaldkonna abilinnapea Alevtina Jermakova (alevtina.jermakova@kjl.v.ee, 5696 7676). Eelnõu on läbinud kooskõlastusringi, kuhu olid kaasatud valitsuse liikmed, haridusvaldkonna juht, jurist ja linnasekretär. Eelnõu koostaja on Kohtla-Järve Linnavalitsuse finantsteenistuse juht Aivar Kamal (aivar.kamal@kjl.v.ee, 5748 0529). Vastavalt Kohtla-Järve Linnavolikogu 29. veebruari 2016. a määruse nr 97 „Kohtla-Järve Linnavalitsuse töökord“ § 4 lõikele 2¹ on eelnõu menetlejal kõik eelnõu algataja õigused ja kohustused vastavalt Kohtla-Järve Linnavolikogu töökorrale. Eelnõu vastab Kohtla-Järve Linnavolikogu 26. septembri 2018. a määruse nr 24 „Kohtla-Järve Linnavolikogu töökord“ §-s 9 sätestatud nõuetele.

2. EELNÕU EESMÄRK

Eelnõu eesmärk on jätkata 2024. aastal erinevate asjaolude kokkulangemisel tekkinud võimalust premeerida Kohtla-Järve elanikest parimaid lõpetajaid, kes on lõpetanud väljaspool Kohtla-Järve linna haldusüksuse piire asuva gümnaasiumi kuld- või hõbemedaliga.

2024. aasta 29. augustil võttis Kohtla-Järve Linnavolikogu vastu määruse nr 70 „Haridustoetuse eraldamise ja väljamaksmise kord väljaspool Kohtla-Järve linna asuvate gümnaasiumide parimatele lõpetajatele 2024. aastal“ (edaspidi *määrus nr 70*). Selle määruse kohaselt toetati lisaks Kohtla-Järve Linnavolikogu 20. aprilli 2023. a määruses nr 36 „Haridustoetuste eraldamise ja väljamaksmise kord Kohtla-Järve üldharidus- ja huvikoolide parimatele õpilastele“ (edaspidi *määrus nr 36*) sätestatud Kohtla-Järve linna parimate gümnaasiumilõpetajate tunnustamisele ka neid, kes õppisid gümnaasiumides väljaspool Kohtla-Järve linna haldusüksuse piire, kuid olid lõpetamise hetkel Kohtla-Järve linna elanikud.

Sellise toetusmehhanismi jätkamise vajadusele on tähelepanu juhtinud ka Jõhvi Gümnaasiumi 2025. aasta lõpetajad oma 4. juuni 2025. a pöördumises (registreeritud Kohtla-Järve dokumendiregistris 4. juulil 2025. a numbriga 1-14/100) Kohtla-Järve Linnavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni poole. Pöördujate hinnangul said 2024. aastal väljaspool Kohtla-Järve linna gümnaasiumides õppinud parimad lõpetajad toetuse ja sellise toetamise traditsioon võiks jätkuda.

Kohtla-Järve Linnavalitsus, hinnates eelmise aasta kogemust ja saadud tagasisidet ning arvestades eesmärki võimalikult palju toetada noori talente, leiab, et toetuse pakkumine ka väljaspool Kohtla-Järvet õppivatele parimatele gümnaasiumilõpetajatele on põhjendatud.

Oluline on märkida, et Kohtla-Järve linna territooriumil tegutseb ainult kaks Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavat üldkeskharidust andvat kooli: Kohtla-Järve Gümnaasium ja Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasium, munitsipaalgümnaasiume linnas ei ole. Ajalooliselt on Kohtla-Järve linn kujunenud hajusalt paiknevaks omavalitsusüksuseks, mis koosneb viiest eraldiseisvast linnaosast, mida ümbritsevad Lüganuse, Toila, Jõhvi ja Alutaguse vald. Mõlemad linna gümnaasiumid asuvad Järve linnaosas, kuid märkimisväärne osa Kohtla-Järve elanikest õpib Jõhvi Gümnaasiumis, mis asub Ahtme linnaosale geograafiliselt lähemal kui Kohtla-Järve Gümnaasium. Samuti on õpilasi, kes on valinud Sillamäe Gümnaasiumi või mõne tugeva reaalainete kallakuga gümnaasiumi väljaspool Ida-Viru maakonda, näiteks Nõo Reaalgümnaasiumi.

Õpilaste valikud sõltuvad erinevatest isiklikest ja perekondlikest kaalutlustest, kuid fakt on, et mitte kõik Kohtla-Järve linna elanikud ei õpi linna gümnaasiumides. Kohtla-Järve Linnavalitsuse hinnangul väärivad sellised õpilased tunnustust samamoodi kui need, kes lõpetavad linna gümnaasiumi, sest nad on linna elanikud, kes on gümnaasiumi edukalt ja silmapaistvalt lõpetanud. Suure tõenäosusega panustavad nad edaspidises elus Eesti arengusse ja nende iseseisva elu alguses toetamine aitab kaasa nii Kohtla-Järve linna kui ka kogu Eesti arengule.

Määrus nr 70 oli kitsalt keskendunud ainult parimate gümnaasiumiõpilaste tunnustamisele. Kohtla-Järve Linnavalitsus leiab, et lisaks gümnaasiumite parimatele lõpetajatele vajavad tunnustamist ka kutseõppeasutuste ja rakenduskõrgkoolide kutsekeskhariduse kiitusega omandanud õpilased.

Selleks on mitu põhjust, mida detailsemalt käsitletakse määruse eelnõu seletuskirja kolmandas osas paragrahvi 1 lõike 2 punkti 3 selgituste juures. Lühidalt tuleb aga märkida järgmist: Kohtla-Järve linna territooriumil ei tegutse ühtegi kutseõppeasutust ega rakenduskõrgkooli, kus pakutakse kutsekeskharidust. Lähim kutsekeskharidust andev õppeasutus on Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, mille õppekohad asuvad Jõhvis, Sillamäel ja Narvas.

Eestis tegutseb praegu 31 kutseõppeasutust (sealhulgas erakutseõppeasutused) ja 5 rakenduskõrgkooli, kus pakutakse kutseõpet¹. Pärast põhikooli lõpetamist on seaduse järgi õpilasel üldjuhul kaks valikut:

1. jätkata õpinguid gümnaasiumis, omandades üldkeskharidust, või
2. jätkata õpinguid kutseõppeasutuses või rakenduskõrgkoolis kutsekeskhariduse õppekaval.

Mõlemad haridusastmed on seaduse silmis võrdväärsed ning seetõttu tuleb ka nende lõpetajaid kohelda võrdselt. Sama loogika kehtib ka tunnustamise puhul: nii

¹ Haridus- ja Teadusministeerium. *Kutseharidus*. 2025, kättesaadav veebis: <https://hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kutseharidus#kutseopet-pakkuvad-r> (09.08.2025)

gümnaasiumi kuld- ja hõbemedaliga lõpetajad kui ka kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse kiitusega lõpetajad on oma õppetöös silma paistnud ning väärivad toetust.

Seadus näeb ette kutseõppeasutuse parimate lõpetajate esiletoomise, andes neile kiitusega lõputunnistuse. Lisaks on riiklikus hariduspoliitikas selgelt väljendatud soov suunata ja motiveerida rohkem põhikooli lõpetajaid jätkama õpinguid just kutsekeskharidust pakkuvas õppeasutustes. Seetõttu on oluline, et Kohtla-Järve linn tunnustaks oma elanikke sõltumata sellest, kumma haridusastme nad valivad.

Arvestades, et Kohtla-Järve linna elanikud on kutsekeskhariduse omandamiseks sunnitud õppima teistes kohaliku omavalitsuse üksustes, on põhjendatud, et ka nende saavutusi märgatakse ja toetatakse. Seega on määruse reguleerimisala laiendamine põhjendatud ja vajalik. Käesoleva eelnõuga nähakse ette, et Kohtla-Järve linn toetab oma elanikke, kes on lõpetanud väljaspool Kohtla-Järve linna asuva gümnaasiumi kuld- või hõbemedaliga ning kutseõppeasutuse või rakenduskõrgkooli (ehk kutsekeskharidust pakkuva asutuse) kiitusega.

3. EELNÕU SISU JA VÖRDLEV ANALÜÜS

Eelnõu koosneb kuuest paragrahvist. Oma struktuuri ja reguleerimisala poolest sarnaneb see 2024. aastal kehtinud määrusega nr 70. Määrus nr 70 omakorda tugineb olulisel määral määrusele nr 36, arvestades ka 2025. aasta augustis Kohtla-Järve Linnavolikogu menetlusse esitatud määruse nr 36 muudatuste eelnõu.

Eelnõu **paragrahv 1** sätestab üldsätted.

Paragrahvi 1 lõikega 1 sätestatakse määruse eelnõu reguleerimisala. Määrusega nähakse ette haridustoetuste eraldamise ja väljamaksmise kord väljaspool Kohtla-Järve linna asuvate gümnaasiumide ja kutsekeskharidust pakkuvas õppeasutustes parimatele lõpetajatele. Terminid „kutsekeskharidust pakkuv õppeasutus“, „parim lõpetaja“ ja „haridustoetus“ on sätestatud eelnõu paragrahvi 1 lõike 2 punktides 1–3.

Paragrahvi 1 lõikega 2 sätestatakse kolm definitsiooni, mida kasutatakse läbivalt kogu määruse tekstis.

Paragrahvi 1 lõike 2 punktiga 1 sätestatakse haridustoetuse definitsioon, mille kohaselt on haridustoetus (edaspidi ka lühendina „toetus“) ühekordne toetus, mida võib saada ainult üks kord juhul, kui isik kuulub määruuses sätestatud parima lõpetaja kategooriasse, ning mida määratakse üksnes linna elanikele. „Linna elaniku“ ja „parima lõpetaja“ mõiste sisu on avatud paragrahvi 1 lõike 2 punktis 3.

Paragrahvi 1 lõike 2 punktiga 2 sätestatakse „kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse“ definitsioon, mis on kutseõppeasutused ja rakenduskõrgkoolid, kus toimub kutsekeskharidusõpe. Neid hõlmatakse üldistava nimetuse all „kutsekeskharidust pakkuv õppeasutus“, kuna lisaks Eesti Vabariigi haridusseaduse (edaspidi *HaS*) § 21 lõikes 1 sätestatud kutseõppeasutustele, kus omandatakse kutsekeskharidust, võimaldab ka kõrgharidusseaduse (edaspidi *KHaS*) § 21 lõige 4 omandada kutseõpet, sealhulgas kutsekeskharidusõpet, rakenduskõrgkoolides. Termin „kutseasutus“ kasutamine ei ole võimalik, kuna kutseseaduse (edaspidi *KutS*) § 6 lõike 1 kohaselt on kutseasutus Haridus- ja Teadusministeerium.

Paragrahvi 1 lõike 2 punktiga 3 sätestatakse parima lõpetaja definitsioon. Parimaks lõpetajaks loetakse väljaspool Kohtla-Järve linna:

- gümnaasiumi kuld- või hõbemedaliga lõpetanud isik;
- kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse (kutseõppeasutuse või rakenduskõrgkooli, kus antakse kutsekeskharidust) kiitusega lõpetanud isik.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi *PGS*) § 57 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister tingimused gümnaasiumi lõpetamisel kuld- või hõbemedaliga. Haridus- ja teadusministri 9. augusti 2010. a määruse nr 37 „Õpilase tunnustamise tingimused ja kord“ § 3 lõike 1 kohaselt tunnustatakse kuldmedaliga gümnaasiumi lõpetajat, kelle kõigi õppeainete kooliastmehinne on „väga hea“, ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt tunnustatakse hõbemedaliga gümnaasiumi lõpetajat, kellel kuni kahe õppeaine on kooliastmehinne vähemalt „hea“ ja ülejäänud õppeainetes „väga hea“.

2024. aastal jooksul kehtinud määruse nr 70 raames ei premeeritud kutseõppeasutuste parimaid (kiitusega) lõpetajaid, kuigi isikud, kes jätkavad pärast põhihariduse omandamist õpinguid kutseõppeasutuste seaduse (edaspidi *KutÕS*) § 23 lõike 5 tähenduses kutseõppeasutustes neljanda kvalifikatsioonitaseme õppekava alusel, mille nominaalkestus on vähemalt kolm aastat ja õppemaht 180 Eesti kutsehariduse arvestuspunkti ning mis sisaldab kutseharidusstandardis sätestatud mahus võtmepädevuste õpet, omandavad koos kutse- ja erialase pädevusega keskhariduse ehk kutsekeskhariduse. See on HaS § 16 lõike 1 alusel võrdsustatud gümnaasiumis omandatava üldkeskharidusega.

Haridussilma andmebaasi² ning haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 lisa 2³ kohaselt valib sõltuvalt aastast umbes 25% põhikooli lõpetajatest kutsekeskhariduse omandamise tee, 70% üldkeskhariduse tee ning 5% ei jätka õpinguid. Kutseharidusõpe moodustab märkimisväärse osa põhikooli lõpetajate karjäärivalikutest ja sarnaselt gümnaasiumi lõpetajatega väärivad ka kutsekeskhariduse asutuste parimad lõpetajad premeerimist, sest nende panus õppetöösse on sama suur või kohati isegi suurem kui gümnaasiumi lõpetajatel ning osa õppekavadest eeldab pikemat õppeaega kui gümnaasiumis. Kutsekeskharidusõpe on Eestis sama kvaliteetne haridusvorm kui üldkeskharidusõpe.

Selliste õpilaste määruse reguleerimisalast välja jätmine soosiks ebavõrdset kohtlemist ja eristaks inimesi üksnes nende tehtud haridusvalikute tõttu.

Kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse parimaks lõpetajaks võib lugeda isikut, kes omandab kutsekeskhariduse KutÕS § 23 lõike 5 tähenduses ja lõpetab selle kiitusega. Vastavalt KutÕS § 34 lõikele 2 saab kiitusega lõpetada ainult õppekava, mis võimaldab omandada keskharidust ehk kutsekeskharidust. Haridus- ja teadusministri 28. augusti 2013. a määruse nr 22 „Kutsekeskhariduse õppekaval õppija õpingute kiitusega lõpetamise tingimused“ (edaspidi *määrus nr 22*) § 2 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud

² Haridusandmete Portaal | Haridussilm.ee. *Haridussilm.ee*, 2025, kättesaadav veebis: haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/oppetasemed/yldharidus/lopetajad. (09.08.2025)

³ Haridus- ja Teadusministeerium. *Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 lisad*, kättesaadav veebis: https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/1.1._haridusvaldkonna_arengukava_lisad_11.11.21.pdf. (09.08.2025)

kiitusega lõpetamise tingimused. Kui õppija täidab need kriteeriumid, loetakse ta käesoleva määruse eelnõu kohaselt parimaks lõpetajaks, kellele võib määrata haridustoetust. Määruse nr 22 § 2 lõike 3 kohaselt kinnitab kiitusega lõpetamise otsuse kutseõppeasutuse või rakenduskõrgkooli direktor.

Täiendav kriteerium on nõue, et isik peab olema Kohtla-Järve linna elanik alates lõpetamise aasta 1. jaanuarist kuni lõpetamise päevani.

Lõpetamise päevaks loetakse:

- gümnaasiumi lõputunnistuse puhul Vabariigi Valitsuse 13. augusti 2010. a määruse nr 113 „Põhikooli ja gümnaasiumi lõputunnistuse ning riigieksamitunnistuse statuut ja vormid“ (edaspidi *määrus nr 113*) § 8 lõike 3 punkti 6 alusel õppenõukogu otsuse kuupäev õpilase väljaarvamise kohta vastavalt PGS § 28 lõike 1 punktile 10;
- kutseõppeasutuse või rakenduskõrgkooli puhul Vabariigi Valitsuse 18. septembri 2013. a määruse nr 137 „Kutseõppeasutuse lõpudokumentide vormid, statuut ja väljaandmise kord“ (edaspidi *määrus nr 137*) § 8 lõike 1 punkti 7 alusel direktori käskkirja kuupäev, millega õpilane arvatakse kutseõppeasutusest või rakenduskõrgkoolist välja seoses kutseõppe tasemeõppe õppekavas kirjeldatud kvalifikatsioonile vastavate õpiväljundite saavutamisega (KutÕS § 34¹ lõike 1 punkt 1).

Selline elanikuna olemise nõue tuleneb mitmest asjaolust. Esiteks, vastavalt tulumaksuseaduse § 5 lõikele 2 ja rahandusministri 19. detsembri 2008. a määruse nr 54 „Füüsilise isiku tulumaksu kohaliku omavalitsuse üksustele eraldamise kord“ § 3 kohaselt laekub residentidest füüsiliste isikute tulumaks nende elukohajärgse kohaliku omavalitsuse eelarvesse sama kalendriaasta 1. jaanuari seisuga rahvastikuregistris registreeritud elukoha järgi. Kui isik registreerib oma elukoha pärast seda kuupäeva, laekub tema tulumaks terve aasta vältel endiselt sellele kohaliku omavalitsuse üksusele, kus ta oli registreeritud 1. jaanuari seisuga, mitte Kohtla-Järve linnale.

Teiseks on oluliseks kohaliku omavalitsuse tuluallikaks tasandusfond, mille jaotamise põhimõtted määratakse igal aastal seadusega vastavalt riigieelarve seaduse § 47 lõikele 1. 2025. aasta riigieelarve seaduse § 3 kohaselt arvutatakse kohaliku omavalitsuse üksuse arvestuslik keskmine tegevuskulu kooliealiste ja tööealiste isikute arvu põhjal rahvastikuregistri andmete alusel aasta alguse seisuga. Seega võetakse tasandusfondi suuruse arvutamisel arvesse elanikkonna arv 1. jaanuari seisuga.

On loogiline, et Kohtla-Järve linn peab toetama oma elanikke, kuid sama oluline on, et toetuse saaja osaleks oma maksude kaudu ja elanikuna kohaliku omavalitsuse eelarve kujundamises. Seetõttu peab parim lõpetaja olema Kohtla-Järve linna elanik 1. jaanuari seisuga. Samuti, et vältida olukordi, kus isik registreerib end üksnes ajutiselt linna elanikuks ja lahkub kohe pärast toetuse saamist, on kehtestatud nõue, et isik peab olema registreeritud linna elanikuna vähemalt kuni gümnaasiumi või kutsekeskhariduse asutuse lõpetamise hetkeni.

Paragrahviga 2 sätestatakse toetuse taotlemise tingimused.

Paragrahvi 2 lõike 1 kohaselt peab toetuse saamiseks esitama taotluse kas parim lõpetaja ise või tema seaduslik esindaja. Perekonnaseaduse § 120 lõike 1 järgi on

seaduslik esindaja lapse hooldusõiguslik vanem ning § 179 lõike 1 järgi eestkostja. Seega, kui toetuse saajaks on alaealine, esitab taotluse tema asemel vanem, vanemad või eestkostja sõltuvalt sellest, kellel on alaealise esindusõigus.

Võrreldes määruses nr 36 sätestatud taotluse esitamise korraga näeb määruse eelnõu ette, et üldhariduskooli asemel esitab taotluse parim lõpetaja ise. Selle muudatuse põhjuseks on mitmed asjaolud. Kohtla-Järve linnas, kus taotlusi esitavate asutuste arv on suhteliselt väike, kuid taotlejate arv suur, on mõistlik, et taotlused koondaks üks asutus kõigi oma õpilaste kohta, mis vähendab ebavajalikku bürokraatiat. Väljaspool Kohtla-Järve linna õppivate õpilaste puhul on aga otstarbekam, et taotluse esitab parim lõpetaja ise, kuna asutusi on palju ja neid kõiki ei ole võimalik individuaalselt teavitada. Kui süsteem oleks üles ehitatud nii, et taotlusi esitavad jätkuvalt asutused, eeldaks see nende aktiivset kaasamist protsessi, kuid sageli ei pruugi nad olla teadlikud, et nende asutuses õppiv Kohtla-Järve linna elanik on õigustatud toetust saama.

Linnaelanikul on üldjuhul parem teadlikkus oma kohaliku omavalitsuse tegevustest ja seetõttu on parimal lõpetajal endal lihtsam taotlus esitada, kui nõuda selle esitamist gümnaasiumilt või kutsekeskharidust pakkuvalt õppeasutuselt.

Selleks, et kontrollida parima lõpetaja vastavust määruse eelnõu § 1 lõike 2 punktis 3 sätestatud nõuetele, esitatakse koos taotlusega lõputunnistus. Lõputunnistusest selgub, kas õpilane on lõpetanud gümnaasiumi kuld- või hõbemedaliga, kuna vastav märge kantakse lõputunnistusele määruse nr 113 § 8 lõike 3 punkti 5 alusel. Kutsekeskharidust pakkuva õppeasutuse lõpetamise korral kajastub kiitusega lõpetamise info samuti lõputunnistusel, kuna sõna „KIITUSEGA“ märgitakse sõna „LÕPUTUNNISTUS“ alla määruse nr 137 § 8 lõike 2 kohaselt.

Hinnetelehte, mis kuulub lõputunnistuste juurde, ei ole vaja esitada, sest kogu toetuse määramiseks vajalik info on lõputunnistusest kättesaadav ning vastavalt määruse nr 113 § 2 lõikele 3 ja määruse nr 137 § 2 lõikele 3 kehtib lõputunnistus iseseisva haridust tõendava dokumendina ka hinneteleheta. Esitada tuleb ainult lõputunnistuse koopia, mitte originaal.

Paragrahvi 2 lõike 2 kohaselt esitatakse taotlus Kohtla-Järve Linnavalitsusele digitaalselt allkirjastatult lõpetamise aasta 30. juuniks e-posti aadressil linnavalitsus@kjl.v.ee või omakäelise allkirjaga paberil aadressil Keskallee 19, 30395 Kohtla-Järve, kus asub Kohtla-Järve Linnavalitsus. Nii üldkeskhariduskooli kui ka kutseõppeasutuse või rakenduskõrgkooli lõpetamised toimuvad tavapäraselt juuni alguses või keskel, igal juhul enne 30. juunit. Seetõttu ongi mõistlik esitada taotlus koos sama paragrahvi lõikes 1 nõutud lisaga hiljemalt selleks kuupäevaks.

Taotlused tuleb esitada allkirjastatud kujul. Seadus näeb ette kaks allkirjastamise vormi:

- omakäeline allkiri vastavalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 78 lõikele 1;
- elektrooniline allkiri, mis hõlmab ka digitaalallkirja vastavalt sama seaduse § 80 lõikele 3.

Mõlemad allkirjad on võrdväärsed. Arvestades, et digitaalallkirja kasutamise võimalus võib teatud juhtudel puududa, on ette nähtud võimalus esitada taotlus ka paberil kohapeal või saates see tavalise postiga.

Täiendavalt on normis sätestatud, et kui lõpetamine leiab aset pärast 30. juunit, võib taotluse esitada järgmisel aastal. Kui lõpetamine toimub täpselt 30. juunil, tuleb taotlus esitada samal päeval või viivitamata pärast seda kuupäeva. Sellisel juhul tuleb viivitust põhjendada ja komisjon võib otsustada tähtaja ennistamise.

Komisjon koguneb taotluste menetlemiseks üks kord aastas. Kui lõpetamine toimub pärast 30. juunit, menetletakse taotlust järgmisel aastal. Kui taotlust ei esitata nõutud ajaks, siis jäetakse taotlus läbi vaatamata, sõltumata sellest, kas taotluse esitaja või esindatav vastab parima lõpetaja määratlusele.

Paragrahvi 3 on sätestatud taotluse läbivaatamise kord. See ei erine oluliselt määruses nr 36 sätestatud taotluste läbivaatamise protseduurist.

Vastavalt **paragrahvi 3 lõigetele 1 ja 3** moodustatakse Kohtla-Järve Linnavalitsuse korraldusega esitatud taotluste läbivaatamiseks ajutine komisjon. Ajutise komisjoni moodustamise õigus tuleneb Kohtla-Järve Linnavolikogu 29. veebruari 2016. a määruse nr 97 „Kohtla-Järve Linnavalitsuse töökord“ § 19 lõigetest 1 ja 4.

Paragrahvi 3 lõike 2 kohaselt kuulub komisjoni viis liiget. Komisjoni koosseis on sama, mis on sätestatud määruses nr 36: komisjoni kuuluvad vastava valdkonna abilinnapea, haridus- ja kultuuriteenistuse üks teenistuja, finantsteenistuse üks teenistuja ning kaks Kohtla-Järve Linnavolikogu vastava valdkonna komisjoni esindajat. Selline koosseis on piisav, et esitatud taotlusi kiiresti ja tulemuslikult läbi vaadata.

Paragrahvi 3 lõikes 4 on sätestatud komisjoni ülesanded. Komisjoni töövormiks on koosolek, mille käigus vaadatakse esmalt läbi esitatud taotlused, seejärel kontrollitakse nende nõuetekohasust (sealhulgas seda, kas õpilane vastab parima lõpetaja definitsioonile; enne komisjoni koosolekut kontrollitakse ka õpilase elukoha andmeid alates lõpetamise aasta 1. jaanuarist kuni lõpetamise kuupäevani). Seejärel tehakse otsus taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta ja määratakse toetuse suurus, mis vastavalt määruse eelnõu § 5 lõikele 2 võib olla kuni 400 eurot ühe parima lõpetaja kohta.

Kui komisjonil tekib vajadus täiendavalt kontrollida esitatud taotlust, võib ta **paragrahvi 3 lõike 5** alusel nõuda taotlejalt täiendavaid andmeid või dokumente.

Komisjonil on vastavalt **paragrahvi 3 lõikele 6** õigus jätta taotlus rahuldamata, kui parim lõpetaja või tema taotlus ei vasta määruses sätestatud nõuetele (näiteks ei ole esitatud nõutud lisadokumente ja neid ei esitata ka pärast täiendava päringu edastamist), linna eelarves puuduvad toetuse eraldamiseks vajalikud vahendid või esinevad muud olulised asjaolud, mis välistavad taotluse rahuldamise. Oluliste asjaolude määratlust ei ole eelnõus piiritletud, sest komisjon peab rahuldamata jätmist igal juhul põhjendama vastavalt **paragrahvi 3 lõikele 7**. Kui linna eelarves ei ole piisavalt vahendeid taotluste täies mahus rahuldamiseks, tuleb eelistada toetuse eraldamist väiksemas summas, mitte jätta toetus üldse eraldamata. Läbi vaatamata jätmise korral lähtutakse haldusmenetluse seaduse sätetest.

Komisjon vaatab esitatud taotlused läbi kahe nädala jooksul ja vastavalt **paragrahvi 3 lõikele 8** esitab oma otsuse Kohtla-Järve Linnavalitsusele hiljemalt 15. juunil. Otsus vormistatakse protokollilise otsusena vastavalt määruse eelnõu paragrahvi 4 lõikele 1.

Paragrahviga 4 nähakse ette toetuse eraldamise kord.

Paragrahvi 4 lõikega 1 sätestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 30 lõike 1 punktist 2 tulenev Kohtla-Järve Linnavalitsuse kohustus korraldada toetuste eraldamise või eraldamata jätmise kinnitamine.

Vastavalt **paragrahvi 4 lõikele 2** kinnitab Kohtla-Järve Linnavalitsus sellised otsused korraldusega, kuna tegemist on KOKS § 7 lõike 2 kohaselt üksikaktidega ja linnavalitsus võtab üksikakte vastu korraldustena.

Paragrahvi 4 lõike 3 kohaselt kantakse toetus parima lõpetaja või tema seadusliku esindaja taotluses märgitud arvelduskontole; toetust sularahas ei maksta.

Paragrahv 4 lõige 4 sätestab, et toetusega seotud rahaliste vahendite arvestust peab Kohtla-Järve Linnavalitsuse finantsteenistus. Selline kohustus tuleneb Kohtla-Järve Linnavolikogu 23. septembri 2021. a määruse nr 96 „Kohtla-Järve Linnavalitsuse põhimäärus“ § 14 punktist 1.

Paragrahviga 5 nähakse ette toetuse suurus.

Paragrahvi 5 lõikega 1 sätestatakse klausel, mille kohaselt määratakse toetuse täpne suurus ühe taotleja kohta lähtuvalt eelarvelistest vahenditest ja taotlejate arvust. Kui mõnel aastal on taotlejaid väga palju, võib toetuse summa olla väiksem kui eelmisel aastal, ja vastupidi.

Vastavalt **paragrahvi 5 lõikele 2** on toetuse summa kuni 400 eurot. See summa on sama, mis on sätestatud määruses nr 36 samade parimate lõpetajate jaoks.

Paragrahviga 6 nähakse ette kolm rakendussätet 2025. aastaks.

Paragrahvi 6 lõikega 1 sätestatakse, et 2025. aastal ei lähtuta elukoha määramisel reeglist, mille kohaselt peab parim lõpetaja olema rahvastikuregistri andmete järgi Kohtla-Järve linna elanik alates 1. jaanuarist 2025 kuni lõpetamise kuupäevani. Piisab, kui isik on lõpetamise hetkel Kohtla-Järve linna elanik. Selline rakendussäte tuleneb asjaolust, et 2025. aastal potentsiaalsed taotlejad ilmselt eeldasid, et määruse eelnõus tingimused hakkavad olema samasugused, nagu olid määruses nr 70, mille kohaselt pidi parim lõpetaja olema lõpetamise hetkel Kohtla-Järve linna elanik. Seetõttu hakkab uus elukoha määramise reegel kehtima alates 2026. aastast. See annab tulevastele taotlejatele piisavalt aega muudatusega kohanemiseks ja oma elukohajärgse kohaliku omavalitsuse valikuks varakult.

Seoses sellega, et määruse eelnõu § 2 lõikes 1 sätestatud tähtaeg on määruse jõustumise hetkeks juba möödunud, nähakse **paragrahvi 6 lõikega 2** ette, et 2025. aastal saab taotlusi 2025. aastal lõpetamise kohta esitada kuni 15. oktoobrini 2025.

Paragrahvi 6 lõikest 3 tuleneb, et komisjon teeb otsuse toetuse eraldamise või eraldamata jätmise kohta hiljemalt 31. oktoobril 2025. Vastav korraldus võetakse eeldatavalt vastu novembri esimestel nädalatel ja toetused kantakse üle novembri lõpus või detsembri alguses.

4. MÄÄRUSE EELNÕU MÕJU

Määruse eelnõu avaldab positiivset mõju nii sotsiaalses ja majanduslikus plaanis kui ka soodustab linna positiivset mainekujundust.

Eelnõu suurendab Kohtla-Järve linna noorte haridusvalikute võrdset väärtustamist ja tunnustamist, sõltumata sellest, kas nad on otsustanud omandada üldkeskhariduse või kutsekeskhariduse Kohtla-Järve linnas või väljaspool seda. Määrusega nr 36 nähti ette ainult nende parimate gümnaasiumilõpetajate tunnustamine, kes lõpetasid Kohtla-Järve linna õppeasutuse. Selle määruse eesmärk oli parandada linna õppeasutuste mainet ja toetada linna territooriumil õppinud parimaid lõpetajaid. See eesmärk oli määruse nr 36 valguses arusaadav, kuid olukorda laiemalt vaadates vajavad toetamist ka need, kes on Kohtla-Järve linna elanikud, kuid õpivad olude sunnil väljaspool linna, sest ka nemad on linna ja kogu Eesti arengumootor.

Määruse eelnõuga tunnustatakse lisaks gümnaasiumide parimatele lõpetajatele ka kutsekeskharidust pakkuvate õppeasutuste kiitusega lõpetanud õpilasi, kelle õppetöö maht ja pingutus on vähemalt sama suur ning sageli ka pikema kestusega kui üldkeskhariduse omandajatel. Reguleerimisala sellisel kujul sätestamine aitab vähendada ebavõrdset kohtlemist, tugevdab sõnumit, et mõlemad haridusastmed on linna silmis võrdsed, ning motiveerib põhikooli lõpetajaid valima ka kutsekeskhariduse tee, mis on kooskõlas riikliku hariduspoliitika eesmärkidega. Tunnustamine loob noortes positiivse sideme oma kodulinnaga ja suurendab tõenäosust, et nad jäävad või naasevad tulevikus Kohtla-Järvega seotud töö- ja elukeskkonda panustama.

Majanduslikus plaanis on mõju eeskätt seotud kohaliku omavalitsuse eelarvevahendite sihipärase jaotamisega. Toetuste maksmine on investering inimkapitali, mis ei eelda märkimisväärset lisakoormust linnaeelarvele, kuna toetuse maksimaalne määr on piiratud ning taotlejate arv prognoositav varasemate aastate statistika põhjal. Pikemas perspektiivis võib toetus aidata kaasa kvalifitseeritud ja motiveeritud tööjõu säilitamisele piirkonnas, sest positiivne kogemus koduomavalitsuse tunnustuse ja toetuse saamisel võib mõjutada noorte edasisi otsuseid töö- või elukoha valikul. Määruse eelnõus sätestatud elukohanõue tagab, et toetust saavad isikud, kelle maksutululu laekub Kohtla-Järve linna eelarvesse ning kelle arvestuslik arv mõjutab tasandusfondi ja muude riigipoolsete eraldiste jaotust. Nii on kasu vastastikune: linn panustab toetuse kaudu noortesse, kes omakorda panustavad oma maksudega linna arengusse.

Eelnõu rakendamine näeb ette toetuste menetlemise tõhusamat protsessi. Taotluse esitamise kohustus parimal lõpetajal endal, mitte õppeasutusel, on eriti oluline väljaspool linna õppivate noorte puhul, kuna see välistab olukorra, kus gümnaasiumid või kutsekeskharidust pakkuvad õppeasutused ei ole teadlikud oma õpilaste õigusest toetusele. Komisjonide töökorraldus ja tähtaegade paindlik rakendamine rakendussätete kaudu 2025. aastal tagavad toetuse määramise järjepidevuse ning väldivad olukorda, kus 2025. aastal jääksid parimad lõpetajad põhjendamatult toetusest ilma.

Määrus ei avalda mõju 2025. aasta eelarvele, kuna selliste õpilaste toetamisega on juba arvestatud eelarve koostamise hetkel. 2024. aasta kogemuse põhjal võib eeldada, et ka 2025. aastal jääb potentsiaalsete toetuse saajate arv vahemikku 10–15 õpilast. Mõju eelarvele on kuni 6000 eurot.

5. EELNÕU TERMINOLOOGIA

Eelnõus kasutatakse uut üldistavat terminit „kutsekeskharidust pakkuv õppeasutus“, mille alla koondatakse kaks erinevat asutuse liiki – kutseõppeasutused ja rakenduskõrgkoolid, kus toimub kutsekeskharidusõpe. Sellise termini loomine on vajalik, kuna HaS § 21 lõige 1 sätestab kutseõppeasutused kui kutsekeskhariduse andjad, samas kui KHaS § 21 lõige 4 võimaldab kutseõpet, sealhulgas kutsekeskharidust, omandada ka rakenduskõrgkoolides.

Termin „kutsekeskharidust pakkuv õppeasutus“ aitab vältida liigset kordamist määruse tekstis, võimaldades mõlemat asutuse liiki käsitleda ühtse kategooriana. Termin ei ole vastuolus kehtiva õigusega ning on keeleliselt täpne, vältides eksitusi, mida võiks tekitada näiteks sõna „kutseasutus“, kuna KutS § 6 lõike 1 järgi on kutseasutus hoopis Haridus- ja Teadusministeerium.

6. RAKENDUSAKTID

Määruse rakendamiseks ei ole vaja vastu võtta rakendusakte.

7. EELNÕU JÕUSTUMINE

Määrus jõustub üldises korras.